

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра політології, історії і філософії

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА ЗВО "ВІДКРИТИЙ
МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ "УКРАЇНА"

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

27 лютого 2025 р.
Полтава

УДК 342.25(477+4)(062)
М 65

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, завідувач кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету доктор історичних наук, професор;

Макарець Світлана, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Приходько Сергій, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент;

Усанов Ігор, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено до друку і поширення в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 6 від 19.03.2025 р.).

УДК 342.25(477+4)(062)
М 65

Місцеве самоврядування: вітчизняний і європейський досвід: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Полтава, 27 лютого 2025 р.).
Полтава : ПДАУ, 2025. 310 с.

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові, трансформаційні процеси й безпекові аспекти модернізації системи місцевого самоврядування на місцевому рівні.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, тих, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

Тези публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

© ПДАУ, 2025

© Автори статей, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВО-МАТЕРІАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ	12
Бацман Ольга	
ОСОБЛИВОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄС З ОГЛЯДУ НА ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЦІЇ ТА ІТАЛІЇ	12
Войтенко Юрій	
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ	16
Дорогань Андрій	
Доля Валерій	
ЦЕНТРИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	20
Загородня Альона	
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ЗАПОРУКА МІЦНОЇ ДЕРЖАВИ І МІЦНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	23
Косаревич Назар	
БАЗОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	25
Лісний Іван	
СПЕЦИФІКА ОБІГУ ОБЛІГАЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	29
Логовський Ігор	
ВИЗНАЧЕННЯ КОРДОНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ	32
Лозинська Тамара	
ОСНОВНІ НОВАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СЛУЖБУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» ВІД 2 ТРАВНЯ 2023 Р.....	35
Лопушинський Іван	
НАРОДОВЛАДДЯ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	40
Макарець Світлана	
Сидоренко Федір	
МЕХАНІЗМИ ВИРІВНЮВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ: ДОСВІД КРАЇН БАЛТІЇ	43
Паланиця Микола	
ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ І ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	46
Примуш Микола	
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	50
Приходько Сергій	
Шейко Сергій	
МІСЦЕВІ ВИБОРИ: ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ	53

Тимощук Олеся	
ЗАПОБІГАННЯ СТРАХОВОМУ ШАХРАЙСТВУ В ЄС: АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМАХ СТРАХУВАННЯ	146
Токуєва Наталія	
ІНІЦІАТИВНІСТЬ ГРОМАДЯН У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	150
Шаравара Тамара	
ДОСВІД ПОЛЬСЬКИХ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД.....	153
Щетініна Тетяна	
СТАН РОЗВИТКУ АРХІВНОЇ СПРАВИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	157
СЕКЦІЯ 3. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН В УПРАВЛІННІ МІСЦЕВИМИ СПРАВАМИ: ВІТЧИЗНЯНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА	161
Андріяш Вікторія	
Громадська Наталя	
СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	161
Калініченко Зоя	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФОРМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ У КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	164
Кочубей Лариса	
ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН В УПРАВЛІННІ МІСЦЕВИМИ СПРАВАМИ: ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ...	168
Манелюк Юрій	
ВЗАЄМОДІЯ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯН У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	172
Наумкіна Світлана	
Даріченко Дар'я	
КРАУСОРСІНГ ЯК НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ СУСПІЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ	176
Наумкіна Світлана	
Свекла Костянтин	
НОВІ ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ ГРОМАДЯН	179
Сенько Інна	
Недоборенко Микола	
ІННОВАЦІЙНІ КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: ЯК БУДУВАТИ ДОВІРУ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ ПЛАТФОРМИ	182
Некряч Анастасія	
Макарець Максим	
ІНТЕГРОВАНІЙ РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ІНКЛЮЗИВНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС.....	186

засобом становлення ініціативності молодих людей є використання в навчальній діяльності інтерактивних методів навчання: проведення дебатів, диспутів, дискусій, рольових ігор, застосування методу кейс-стаді (методу конкретних ситуацій) тощо.

Важливими завданнями подальших наукових досліджень є вивчення можливостей інтеграції проблем місцевого самоврядування в навчальні програми освітніх закладів з метою підвищення обізнаності молодих людей у цій сфері та підготовки до активної участі в громадському житті; залученні здобувачів вищої освіти до участі у проєктах, що спрямовані на розвиток місцевих громад.

Джерела і література

1. Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення : посіб. / Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Чиренко, Н. О. Шпиг, О. В. Пашенко, Л. М. Сокол, О. В. Долгова ; наук. ред. Т. К. Окушко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.
2. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2016. 473 с.
3. Харченко Л. П. Формування ініціативності студентів молодших курсів у навчально-пізнавальній діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. «Педагогіка. Соціальна робота»*. Ужгород : Говерла, 2013. Вип. 27. С. 219–222.

ДОСВІД ПОЛЬСЬКИХ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД

Шаравара Тамара,

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри політології, історії і філософії
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава

Із 2022 по 2025 рік в Полтавському державному аграрному університеті на кафедрі політології, історії і філософії виконується проєкт Еразмус+ напряму Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори у

розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України» [1]. У результаті виконання проєкту науковці відвідали різні громади Польщі, переймали досвід розвитку громад у Гробніках, Глубчіце, Ополе, Щецині, Степніці, активно ділилися ним із усіма, хто також прагне розвивати свої громади. Це стало можливим також завдяки активній позиції польських колег, які не лише приймали українську делегацію, а й детально розповіли про особливості функціонування органів самоврядування у Польщі, їхні проблеми, способи подолання та налагодження діалогу з місцевим населенням [2].

Зокрема, такими справжніми провідниками для українських науковців стали солтис м. Гробніки (містечко засноване лицарями Гроба Господня) Павло Бучек і експерт проєкту Томаш Ковалік із м. Щецин, які приймали дві делегації в 2023 і 2024 роках.

Отже, 2023 року разом із Головою Нехворощанської громади паном В. Дубовичем та його заступницею О. Хоменко ми відвідали університети в м. Ополе, ознайомилися з особливостями освітнього процесу у державному і приватних вишах, але, крім освітньої складової, важливим був наш візит до м. Гробніки і м. Глубчіце, де нас приймав пан П. Бучек. Делегація ознайомила не лише з нормативно-правовою базою діяльності польських органів самоврядування [3]. Здобутий досвід у 2023 році нам дав змогу сформулювати наступні висновки:

- в українських і польських громадах є багато спільних проблем і не розв'язаних завдань. Як полякам, так і українцям так само потрібно дбати про розвиток дошкільних і шкільних закладів освіти, шукати кошти на оплату роботи вчителів, прибирати вулиці, займатися благоустроєм населених пунктів;
- звернімо увагу на два важливі моменти діяльності польських органів самоврядування: а) активність польського населення і здатність відгукнутися на заклик голови громади з метою швидко зібратися і ухвалити рішення про спосіб розв'язання проблеми; прийти особисто на збори і долучитися до фізичної участі у спільних громадських роботах із

благоустрою населеного пункту; б) активна участь самого голови громади у написанні грантових проєктів із метою залучення коштів ЄС.

Тож як українським, так і польським громадам бракує коштів, але натомість польські громадяни особистою фізичною працею долучені до облаштування локацій, серед яких: парки, сквери, зони відпочинку, демонтаж, висаджування рослин тощо. Водночас і голова громади невпинно особисто працює над способами залучення іноземних інвестицій [2], [4].

Досвід здобутий командою науковців від ПДАУ у 2024 році в м. Щецин (Західнопоморське воєводство) разом із головою Великобудищанської громади (20 населених пунктів) Миргородського району паном Миколою Шаблієм є інакшим і тому заслуговує на оприлюднення. Приймав делегацію з Полтави пан Томак Ковалік. У рамках візиту до Щецина ми відвідали: «Пікнік неурядових організацій». Таких організацій сотні, вони об'єднують людей за спільними проблемами, серед яких здоров'я, хобі, культурні уподобання. Активність польського населення значна. Сотні людей долучаються до участі в роботі громадських організацій, збирають кошти на підтримку хворих дітей, захист довкілля, допомогу тваринам тощо. Люди можуть реалізувати себе і знайти однодумців. Навіть важко чи невиліковно хворі люди є членами таких громадських організацій, знаходять там підтримку, спілкування і самі лишаються активними членами суспільства. Представники мерії м. Щецина розповіли про цінний досвід участі польських громадських організацій у виконанні соціальних проєктів, соціально-значимих заходах. Такі організації, навіть у маленьких містечках і селах, беруть участь у написанні грантових проєктів, заохочують молодь, стають активною ланкою суспільного життя. Україні цього явно бракує.

Під час зустрічі із членами правління Західнопоморського воєводства – це представники державної влади обласного рівня, директори департаментів представили нам свої презентації стосовно того, як польське суспільство об'єдналося – саме громади воєводства, розробили спільні туристичні програми для гастрономічного, спортивного, оздоровчого, винного, культурно-

історичного туризму тощо. Громади в Польщі рухаються в бік об'єднання зусиль для розв'язання спільних проблем. Вони випустили спільні туристичні карти, карти з унікальними архітектурними об'єктами, переліком місць відпочинку, готелів, ресторанів. Це і масова реклама місцевості, і залучення інвестицій. До речі, такі рекламні буклети друкують кількома мовами. Сьогодні нам не вистачає саме такого єднання громад, адже український турист не знає достеменно всіх особливостей в громадах, які відвідує, а зелений туризм в Україні має недостатню підтримку.

Після зустрічі з головою Щецинської метрополії (асоціація 15 громад де м. Щецин рівноправний член з одним голосом), вдалося з'ясувати, що громади домоглися залучення коштів ЄС для розбудови залізниць, доріг, які об'єднала громади довкола Щецина. На кожній залізничній станції передбачено зупинки громадського транспорту, місця для людей з інвалідністю, безбар'єрність, що сприяє подорожам з дитячими візочками, багатодітним родинам, інвалідам та різним категоріям людей. Найголовніше, на думку польських керманічів на рівні громад – це розвинута логістика і за нею майбутнє [5].

У містечку Степніца відбулася зустріч з Рішардом Лавіцкім, заступником голови сільської ради. Після повної екскурсії, на прикладі невеличкого населеного пункту дізналися, що там працює локальна медична програма («конверт життя»). Місцеві лікарі зібрали всю інформацію про пацієнтів поважного віку (або одиноких громадян з інвалідністю) і він є абсолютно у кожного вдома на випадок виклику швидкої допомоги. При втраті свідомості пацієнта або його важкому стані лікарі мають чітку картину чим хворіє людина [6].

Отже, набутий досвід у польських громадах є корисним для українських громад і потребує глибшого вивчення, висвітлення на різних майданчиках: у пресі, на офіційних сайтах установ, в тому числі і соціальних мережах. Оскільки Україна рухається у напрямі вступу до ЄС, досвід організації життя від найменших і до крупніших польських громад буде корисним. Особливо варто звернути увагу на активну позицію самих польських громадян, високу

відповідальність голів населених пунктів, значний рівень активності громадських організацій.

Джерела і література

1. Реалізація проєкту програми Еразмус+ на пряму Жан Моне «Участь громадян та соціальний діалог як ключові фактори в розбудові сталих територіальних громад: успішні практики ЄС для України» в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <https://surl.li/nrpbon> (дата звернення: 11.02.2025).

2. Між головою сільської ради (солтисом) с. Гробнікі Павлом Бучеком і головою Нехворощанської територіальної громади Полтавської області Віктором Дубовичем було укладено угоду про співпрацю за сприяння ПДАУ. URL: <https://surl.li/hesewe> (дата звернення: 11.02.2025).

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР : станом на 8 січ. 2025 р. URL: <https://surl.li/jvwuoh> (дата звернення: 11.02.2025).

4. Продовжуємо вивчати особливості місцевого самоврядування в Польщі. Офіційний сайт Нехворощанської громади. URL: <https://surl.li/tknj kf> (дата звернення: 11.02.2025).

5. Нові можливості співпраці: представники ПДАУ відвідали Пікнік неурядових організацій у Щецині. URL: <https://surl.li/rsxolh> (дата звернення: 11.02.2025).

6. Зустріч із заступником голови місько-сільської громади Степніци паном Ришардом Лавіцкім. URL: <https://surl.li/stcowo> (дата звернення: 11.02.2025).

СТАН РОЗВИТКУ АРХІВНОЇ СПРАВИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Щетініна Тетяна,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава

У ході реалізації децентралізації в Україні до завдань, вирішення яких покладається на територіальні громади, належать цілий ряд питань економічного характеру, охорони здоров'я, організації освітнього процесу, соціального